



OKUL SOSYAL HİZMETİ

SOSYAL HİZMET LİSANS TAMAMLAMA PROGRAMI

Editör
DR. ÖĞR. ÜYESİ TANER ARTAN

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ AÇIK VE UZAKTAN EĞİTİM FAKÜLTESİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ AÇIK VE UZAKTAN EĞİTİM FAKÜLTESİ
SOSYAL HİZMET LİSANS TAMAMLAMA PROGRAMI



OKUL SOSYAL HİZMETİ

Editör
DR. ÖĞR. ÜYESİ TANER ARTAN

Yazarlar

Prof. Dr. Doęaç Niyazi ÖZÜÇELİK
(13. Bölüm)

Dr. Öğr. Üyesi Emel Yeşilkayalı
(1. ve 2. bölüm)

Araştırma Görevlisi Fatih Altun
(3. ve 6. bölüm)

Araştırma Görevlisi Sena Öksüz
(4. ve 5. bölüm)

Sosyal Hizmet Uzmanı Bekir Cenikli
(7. 8. 9. ve 10. bölüm)

Araştırma Görevlisi Hatice Selin IRMAK
(11. ve 12. bölüm)

Araştırma Görevlisi Aylin ARICI
(14. Bölüm)

ÖNSÖZ

Son yıllarda dünyada olduğu gibi ülkemizde de okul sosyal hizmetine olan gereksinim giderek artmaktadır. Çocukların özellikle kentsel alanlarda, aile içi şiddete maruz kalması, suça yönelme, madde bağımlılığı, akran ve aile içi sorunlardan kaynaklı okul başarısının azalması ve bakım sorunları giderek daha görünür hale gelmektedir.

Genç nüfus oranındaki belirgin artış, okul sosyal hizmetine ihtiyaç duyan çocuk sayısını da artırmaktadır. Bu durumun doğal bir sonucu olarak çocukların okul ortamlarında ihtiyaç duydukları sosyal hizmete ulaşabilmeleri için hizmet veren kişilerin de uzmanlaşmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Ülkemizde okul sosyal hizmetine yönelik uygulamalarının diğer ülke örnekleri de dikkate alınarak oluşturulması gerekmektedir. Zira ülkemizdeki genç nüfus artış oranı dikkate alındığında mevcut sosyal hizmet politika ve uygulamalarının yetersizliği göze çarpmaktadır. Ayrıca sosyal hizmet mesleğinin en önemli uygulama alanlarından biri olmasına rağmen, sosyal hizmetlerin gelişmesine paralel olarak okul sosyal hizmeti alanında yetişmiş sosyal hizmet uzmanlarının yok denecek kadar az olması da önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Okul ve sosyal hizmet kavramlarını tanıtmayı ve çocuklara yönelik sosyal hizmet müdahalesinin mikro, mezzo ve makro yöntemler kapsamında nasıl yapılması gerektiğini hedefleyen bu kitap 14 bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, Okul Sosyal Hizmetinin Tarihsel Gelişimine yer verilmiştir. Sonraki altı bölümde, sırasıyla Okul Sosyal Hizmeti ve Kapsamı, Okulun Çevresel Kültürü ve İklimi, Çocuklarda Çevresine Dönük Davranışsal Sorunlar, Çocuklarda Kendine Yönelik Davranışsal Sorunlar, Çocukların Karşı Karşıya Kaldığı Sosyal Sorunlar, ve Çocuklara Yönelik Öğrenme Programları, üzerinde durulmuştur.

Sonraki 7 bölümde ise sırasıyla Hassas Öğrenci Grupları Yararına Yapılan Müdahaleler, Krize Müdahale Planının Oluşturulması, Krize Müdahale Yaklaşımının Uygulanması, Okul Sosyal Hizmetinde Aileler ve Toplum İle Çalışma, Engelli Çocuklarla Sosyal Hizmet, Okul Çağı Hastalıkları ve Okul Sağlığı, Sistem ve Ekolojik Yaklaşım Temelinde Bir Vaka Analizi Örneği ana başlıkları üzerinde durulmuştur.

Bu kitap, sosyal hizmet öğrenci ve mezunları için bir başvuru kitabı olarak tasarlanmıştır. Burada elde edilen bilgilerle okul sosyal hizmetine yönelik sosyal hizmet müdahale süreçlerini daha iyi anlamak ve uygulamak mümkün olacaktır.

Dr. Öğr. Üyesi Taner Artan

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	IV
İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR	XI
1. OKUL SOSYAL HİZMETİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	1
1.1. Okul Sosyal Hizmetinin ABD’deki Tarihsel Gelişimi	6
1.1.1. Sosyo-Çevresel Bağlamda Yasal Gelişmeler.....	6
1.1.2. Mesleki Gelişim	9
1.2. Okul Sosyal Hizmetinin Dünyadaki Durumu	12
1.3. Türkiye’de Okul Sosyal Hizmeti	13
2. OKUL SOSYAL HİZMETİ VE KAPSAMI	23
2.1. Okul Sosyal Hizmeti	28
2.2. Okul Ortamlarında Sosyal Hizmet Uzmanının Görevleri.....	31
2.2.1. Okul Ortamlarında Sosyal Hizmet Uzmanının Rollerini.....	33
3. OKULUN ÇEVRESEL KÜLTÜRÜ VE İKLİMİ	43
3.1. Kültür Kavramı	49
3.1.1. Kültürün Özellikleri	49
3.1.2. Kültürün Sınıflandırılması	50
3.2. Örgüt Kavramı	50
3.2.1. Örgüt Kültürü ve Örgüt İklimi.....	50
3.3. Okul Kavramı ve Okul Kültürü	51
3.3.1. Güçlü ve Etkili Okul Kültürünün Temel Öğeleri	53
4. ÇOCUKLARDA ÇEVRESİNE DÖNÜK DAVRANIŞSAL PROBLEMLER.....	62
4.1. Sınıf İçi Problemlerin Doğası ve Kapsamı	68
4.1.1. Sınıf İçi Davranışlar	68
4.2. Okulda Zorbalık Davranışı	69
4.3. Okullarda Akran Cinsel Tacizleri	71
4.4. Okuldan Kaçma	72
4.5. Çeteleşme	75
4.6. Çocuklarda Dışa Yönelik Davranışsal Problemlere Odaklanan Müdahale Örnekleri	77
4.6.1. Anlaşmazlık Çözümü ve Akran Arabuluculuk Eğitimi	77
4.6.2. Olumlu Ergen Tercihleri Eğitimi	78
4.6.3. Çeteye Karşı Direnç Eğitimi (G.R.E.A.T).....	78

4. 7. Çocuklarda Görülen Dışa Yönelik Davranışsal Problemler için Çözüm Yolları	79
5. ÇOCUKLARDA KENDİNE YÖNELİK DAVRANIŞSAL SORUNLAR	87
5.1. Davranış Bozukluğu.....	93
5.2. Çocuklarda Sıklıkla Görülen Davranış Problemleri	95
5.2.1. Öfke ve Saldırganlık	95
5.2.2. İnatçılık	97
5.2.3. Yalan Söyleme	98
5.2.4. Karşı Gelme	99
5.2.5. Çalma	100
5.3. Çocuklarda Kendine Yönelik Davranış Problemlerine Sebep Olan Etkenler	101
5.4. Çocuklarda Görülen Kendine Yönelik Davranış Problemlerine Çözüm Yolları	102
6. ÇOCUKLARIN KARŞI KARŞIYA KALDIĞI SOSYAL SORUNLAR.....	109
6.1. Okul Devamsızlığı	115
6.2. Okuldan Ayrılma	116
6.3. Sokakta Yaşama ve Çalıştırılma	117
6.4. İhmal ve İstismar.....	118
6.5. Madde Bağımlılığı	119
6.6. Suç ve Suça İtilme	121
7. ÇOCUKLARA YÖNELİK ÖĞRENME PROGRAMLARI.....	130
7.1. Okul Temelli Mesleki Gelişim Programı.....	136
7.2. Şiddet Önleme Programları.....	138
7.2.1. Şiddetin Nedenleri	138
7.2.2. Okullarda Şiddet Önleme Programları.....	138
7.2.3. Zorbalığı Önlemek	139
7.3. Çatışmaları Yaratıcı Bir Biçimde Çözme Programı	140
7.4. Aile ve Öğretmenlerin İlgilerini Bağlamak	141
7.5. Metropolitan Alanı Çocuk Çalışması.....	141
7.6. Madde Bağımlılığının Engellenmesi İçin Kullanılan Programlar	142
7.7. Yaşam Becerileri Eğitimi (LST).....	142
7.8. Okul Bakım Topluluk Programı	142
7.9. Alternatif Düşünme Stratejilerinin Geliştirilmesi (PATHS).....	142
7.10. Tetikte Olma Projesi	143
7.11. Okula Devamsızlığın Önlenmesi İçin Programlar	144
7.12. Cinsel İstismarın Engellenmesi İçin Programlar	144

7.13. Kime Söylersiniz? Programı	145
7.14. Genç Kızlarda Hamileliğin ve Cinsel Yollar İle Bulaşan Hastalıkların Önlenmesi İçin Programlar	145
7.15. Cinsel Eğitim Programları	145
7.16. Okulları Dönüştürmek İçin Düzenlenmiş Yenilikçi Programlar	146
7.17. Okul Gelişim Programı	146
7.18. Okul Dönüşümü Çevre Projesi	146
7.19. Seattle Sosyal Gelişim Projesi	146
8. HASSAS ÖĞRENCİ GRUPLARI YARARINA YAPILAN MÜDAHALELER	155
8.1. Suça Sürüklenen Çocukların Okula Tekrar Entegrasyonu (Uyumu).....	162
8.2. Farklı Renkten ve Etnisiteden Çocuklar	165
8.2.1. Okullarda İrkçı Davranışlar Nasıl Değiştirilebilir?.....	168
8.2.2. İrkçılık İle Mücadelede Uluslararası Dayanaklar	169
8.3. Cinsel Eğiliminden Dolayı Zarar Görme	169
8.3.1. Cinsiyet	169
8.3.2. Cinsel Kimlik	169
8.3.3. Toplumsal Cinsiyet	170
8.3.4. Cinsiyet Rolü	170
8.3.5. Cinsiyet Kimliği.....	170
8.3.6. Cinsiyet Geçiş Süreci.....	170
8.3.7. Cinsel Yönelim	170
8.3.8. Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliğine Dayalı Ayrımcılık.....	171
8.4. Okullarda Neler Yaşanıyor?	172
8.4.1. Stratejiler.....	172
8.5. Üstün Zekalı Çocuklar	173
8.5.1. Dünya’da Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi.....	174
8.5.2. Mentörlük.....	176
9. KRİZE MÜDAHALE PLANININ OLUŞTURULMASI	184
9.1. Kriz Planlaması Nedir?	190
9.2. Belirli Bir Krizin Parametrelerinin Anlaşılması	192
9.3. Kriz Planının Özellikleri	192
9.4. Planın Hazırlanmasında Dikkat Edilecek Hususlar	193
9.5. Okul Düzeyinde Kriz Yönetim Ekibi	194
9.6. Kriz Yönetim Ekibinin Görevleri	196
9.7. Krize Müdahale Takımının Sorumlulukları.....	196
9.7.1. Krize müdahale planının geliştirilmesi ve uygulanması.....	197

9.7.2. Çevre kaynakları ile eşgüdüm.....	197
9.7.3. Eğitim ve yetiştirme.....	197
9.7.4. Programın gözden geçirilmesi (Etkililik değerlendirmesi).....	198
9.8. Ekibi Oluştururken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	198
9.9. Kriz Yönetim Ekibinin Örgüte Sağladığı Yararlar.....	198
9.10. Kriz Yönetim Merkezi.....	199
9.11. Okulda Kriz Planlaması.....	200
9.12. Kriz Planlaması Sürecinde Gerçekleştirilmesi Beklenen Çalışmaların Kontrol Listesi.....	203
10. KRİZE MÜDAHALE YAKLAŞIMININ UYGULANMASI.....	212
10.1. Kriz Nedir?.....	218
10.2. Okulda Kriz.....	220
10.2.1. Gelişimsel Krizler.....	221
10.2.2. Kriz Belirtileri.....	221
10.2.3. Durumsal / Travmatik Krizler.....	221
10.2.4. Krizin Etkileri.....	222
10.2.5. Kimler Krizden Çok Etkilenir?.....	222
10.2.6. Kriz Yaşandığında Verilen Zihinsel Tepkiler.....	222
10.2.7. Kriz Yaşandığında Verilen Fiziksel Tepkiler.....	223
10.2.8. Kriz Yaşandığında Verilen Duygusal ve Davranışsal Tepkiler.....	223
10.3. Kriz Yönetiminde Beş Aşama.....	224
10.3.1. Sinyal Algılama.....	224
10.3.2. Hazırlık ve Önleme.....	224
10.3.3. Hasar Önleme.....	225
10.3.4. Yara Sarma.....	225
10.3.5. Öğrenme.....	225
10.4. Kriz Yönetiminde Üç Yaklaşım.....	226
10.4.1. Denge Yaklaşımı.....	226
10.4.2. Bilişsel Yaklaşım.....	226
10.4.3. Psiko-Sosyal Yaklaşım.....	227
10.5. Krizle Baş Etmede Personele Öneriler.....	227
11. OKUL SOSYAL HİZMETİNDE AİLELER VE TOPLUM İLE ÇALIŞMA.....	233
11.1. Okul-Aile İlişkileri.....	236
11.2. Aile Katılımı ve Önemi.....	237
11.2.1. Ailenin Eğitime Katılımını Engellenen Faktörler.....	239
11.2.2. Aile Katılımını Destekleyen Örnek Programlar.....	241

11.2.3. Sosyal Hizmet Uzmanının Aile Katılımı Üzerindeki Rolü.....	243
11.2.4. Aile Katılımının Artırılmasına Yönelik Öneriler.....	245
11.3. Sosyal Hizmet Uzmanlarının Aile Katılımını Arttıracak Örnek Çalışmalar	246
11.3.1. Okul-Aile Birlikleri.....	246
11.3.2. Ev Ziyaretleri	248
11.3.3. Okul Temelli Aile Danışmanlığı.....	249
11.4. Okul Sosyal Hizmetinde Toplumla Çalışma.....	252
11.4.1. Toplumun Katılımını Destekleyen Örnek Programlar.....	254
12. ENGELLİ ÇOCUKLARLA SOSYAL HİZMET.....	264
12.1. Engellilik.....	267
12.1.1. Engelliğe İlişkin Modeller	267
12.1.2. Engelliliğin Tanımlanması ve Sınıflandırılması	268
12.1.3. Engelliliğin Nedenleri.....	270
12.2. Özel Eğitim	271
12.2.1. Özel Eğitimin Tanımı ve Kapsamı	271
12.2.2. Özel Eğitime Gereksinimi Olan Bireyler.....	273
12.3. Özel Eğitim Yöntemleri.....	274
12.3.1. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)	274
12.3.2. Grup Eğitimi	275
12.3.3. Özel Eğitim Sınıfları.....	275
12.3.4. Destek Eğitim Odası	275
12.3.5. Kaynaştırma Eğitimi	275
12.4. Özel Eğitimde Ekip Çalışması: Sosyal Hizmet Uzmanın Rolü.....	278
12. 5. Engelli Çocukların Eğitimlerinde Ailelerin Katılımı.....	280
13. OKUL ÇAĞI HASTALIKLARI VE OKUL SAĞLIĞI.....	291
13.1. Sağlık ve Hastalık Nedir?	296
13.2. Sağlık Hizmetleri Nelerdir?	297
13.2.1. Koruyucu Sağlık Hizmetleri	297
13.2.2. Tedavi Edici Sağlık Hizmetleri.....	297
13.2.3. Rehabilite Edici Sağlık Hizmetleri	297
13.3. Okul Sağlığı	297
13.3.1. Okul Sağlığı Hizmetleri	297
13.3.2 Okul Sağlığı Eğitimi	298
13.3.3. Okul Sağlığına Etki Eden Faktörler.....	299
13.4. Hastalığa Yol Açan Faktörler	300
13.4.1. Biyolojik Faktörler.....	301

13.4.2. Kimyasal Faktörler.....	302
13.4.3. Sosyal ve Ekonomik Faktörler.....	304
13.4.4. Psikolojik Faktörler.....	304
13.4.5. Fiziksel Faktörler	307
13.5. Dünya Sağlık Örgütü'nün Çocuk Ölüm Ve Yaralanmalarına Bakışı	308
13.6. Türkiye'de Çocuk Ölüm Nedenleri	311
13.7. Sosyoekonomik Faktörlerin Yaralanmalara Katkısı.....	312
13.8. Çocuklardaki Hastalık ve Yaralanmaların Okula Etkisi.....	313
13.9. Çocuk Yaralanmalarını Önleme Prensipleri	314
13.10. Çocuk İhmal ve İstismarı.....	315
13.10.1. Çocuk İstismarı	315
13.10.2. Çocuk İstismarı Tanısı	317
13.10.3. Hassas Gruplarda Çocuk İstismarı.....	318
13.10.4. Çocuk İstismarında Okul Personelinin Sorumlulukları.....	318
13.10.5. Çocuk İstismarında Sağlık Personelinin Sorumlulukları.....	318
13.11. Okul Sosyal Hizmetinin Okul Sağlığındaki Rolü.....	319
14. SİSTEM VE EKOLOJİK SİSTEM YAKLAŞIMI TEMELİNDE BİR VAKA ANALİZİ ÖRNEĞİ	327
14.1. Sistem Yaklaşımı Nedir?	330
14.2. Ekolojik Sistem Yaklaşımı Nedir?.....	331
14.3. Vaka Görüşme Süreci:	333
14.3.1. Görüşme Raporları.....	334
14.3.2. Kuramsal Temelde Vaka Analizi.....	348

KISALTMALAR

- SHU: Sosyal Hizmet Uzmanı
- DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü
- ASPB: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
- OSHU: Okul Sosyal Hizmet Uzmanı

Editör Notu

Konular mümkün olduğu ölçüde ana hatlarıyla sunulmaya çalışılmış, çok fazla ayrıntılara girilmemiştir. Konuların pekiştirilmesi amacıyla kimi konulara bölümle bağlantılı olarak tekrar yer verilmiştir. Ayrıca konuların anlaşılması açısından farklı formatlarda sorular mevcuttur.

Dr. Öğr. Üyesi Taner Artan

2. OKUL SOSYAL HİZMETİ VE KAPSAMI

Dr. Öğr. Üyesi Emel Yeşilkayalı

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

Bu bölümde, okul sosyal hizmeti alanının hangi konu ve sorunları içerdiğini; okul sosyal hizmetinin nasıl tanımlandığını; okul sosyal hizmetinin kapsamına giren hizmetleri ve okul sosyal hizmet uzmanının rol ve görevlerini öğreneceğiz.

Bölüm Hakkında İlgi Uyandıran Sorular

1. Okul sosyal hizmeti hangi konu ve sorunları içermelidir?
2. Okul sosyal hizmet uzmanları, konu ve sorunları ele alırken hangi bakış açısını benimsemelidir? Nedenini açıklayınız.
3. Sizce okul ortamlarında sosyal hizmet uzmanlarının rol ve görevleri neler olmalıdır? Düşününüz.

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Öğretim Yöntemi
Okul sosyal hizmetinin tanımı	Okul sosyal hizmetini tanımlayabilme.	Tüm yöntemler (düz anlatım, tartışma, örnek olay, problem çözme)
Okul sosyal hizmetinin kapsamı	Okul sosyal hizmetinin kapsamını açıklayabilme.	Tüm yöntemler (düz anlatım, tartışma, örnek olay, problem çözme)
Okul sosyal hizmet uzmanının rol ve görevleri	Okul sosyal hizmet uzmanının rol ve görevlerini açıklayabilme.	Tüm yöntemler (düz anlatım, tartışma, örnek olay, problem çözme)

Anahtar Kavramlar

- Okul sosyal hizmeti
- Okul sosyal hizmet uzmanı
- Ekolojik bakış açısı

Giriş

Bu bölümde, okul sosyal hizmetinin amacı, ele aldığı konu ve sorunlar, bu konu ve sorunları çözümlerken hangi bakış açısını benimsediği, okul sosyal hizmet uzmanlarının rol ve görevleri ve bu rol ve görevleri yerine getirirken nasıl çalıştıkları ve hangi düzeylerde müdahalelerde buldukları açıklığa kavuşturularak, okul sosyal hizmeti tanımlanacaktır.

2.1. Okul Sosyal Hizmeti

Okul sosyal hizmeti, ayırım gözetmeksizin bütün “öğrencilerin eğitimsel potansiyellerinin en üst seviyesine ulaştırılmasını amaçlamaktadır” (Constable, 2009’dan akt. Richard & Sosa, 2014).

Bu nedenle okul sosyal hizmeti uzmanları, okuldan kaçma (Dube & Orpinas, 2009; Flaherty, Sutphen & Ely, 2012), risk altındaki çocuklar ve aileleri (Duyan, vd., 2008:32), sokakta yaşayan çocuklar (Canfield, 2014), özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler (Sabatino, 2009), LGBT öğrencilerin sorunları (McCormick, Schmidt, Clifton, 2015), dini-etnik azınlık ve mülteci konumundaki öğrencilerin sorunları (Dupper, Forrest-Bank & Lowry-Carusillo, 2015; Greenberg, 2013), kuruluş bakımı altında olan çocukların sorunları (Day, Somers, Darden & Yoon , 2015), istismar mağduru çocuklar ve sorunları gibi, çok geniş bir yelpazede hizmet sağlamaktadır.

Okul sosyal hizmet uzmanlarının hizmet verdiği çocuk gruplarının özellikleri göz önüne alındığında, “marjinalize olmuş ve ezilen popülasyona hizmet” vermenin, okul sosyal hizmetini diğer okul temelli mesleklerden ayırdığı anlaşılmaktadır. Richard ve Sosa (2014), okul sosyal hizmeti uygulamasını diğer okul temelli mesleklerden ayıran diğer vurgunun, alan uygulamasının teoriksel temelinin *ekolojik sistem perspektifi* üzerine oturması olduğunu belirtmektedir. Konunun önemi nedeniyle, ekolojik sistem perspektifi üzerinde daha sonra ayrıntılı olarak durulacaktır.

Ancak, ekolojik bakış açısını temel alan sosyal hizmet uzmanı, çocuğu, bir sınıf, okul, okul bölgesi, aile ve toplumla iç içe olarak görmeli, incelemeli; bu sistemlerin her birinin daha büyük sosyal ve tarihsel bağlamını göz önünde bulundurmalıdır (Richard & Sosa, 2014). Bu bağlamda, okul sosyal hizmet uzmanları *mikro, mezzo ve makro düzeylerde müdahalelerde* bulunmaktadır.

Dolayısıyla okul sosyal hizmet uzmanlarının, okul iklimini geliştirmek, özel ihtiyaçları olan öğrencilere hizmet sağlamak, öğrenciler için savunuculuk yapmak, ebeveyn katılımını sağlamak ve toplum kaynaklarıyla öğrencileri bağlantılandırmak için yardım sağlamak (Alvarez, vd., 2013) gibi görevleri, *farklı düzeylerde müdahaleleri* içermektedir.

Öte yandan, okul temelli ve okul bağlantılı hizmetler anında ve kapsamlı olacak şekilde tasarlanmıştır. Bu hizmetlerin içinde, bireysel, grup ve aile danışmanlığı ve terapisi; ergen grup çalışması; akademik destek, boş zaman değerlendirme etkinlikleri yanında; açlığı ve yetersiz beslenmeyi engellemek için

ücretsiz ya da indirimli sabah kahvaltısı ve öğle yemeği vermek de bulunmaktadır. Aynı şekilde lise öğrencileri için, üniversiteye hazırlık kursları vardır.

Bu hizmetlerin çoğu, bir okul sosyal hizmet uzmanını, okul danışmanını, okul psikoloğunu, okul sonrası program danışmanını, gündüz bakımı ve okula hazırlık programı çalışanını ya da yetişkin okuma yazma programı çalışanını içeren bireylerden oluşan bir ekip tarafından sağlanır (Ritter, Vakalahi & Kiernan-Stern, 2009) . Bu ekibin içinde yer alan her meslek elemanı, kendi disiplinine özgü bilgi tabanını, becerilerini ve güçlerini getirir ve her biri için diğerlerinin rol ve yeteneklerini anlamak çok önemlidir (Dupper, 2003). Bu nedenle okul sosyal hizmet uzmanları için, *disiplinlerarası bir ekiple işbirliği içeren bir çevre* içinde faaliyet yapmak önemlidir.

Tüm bu bilgilerden yola çıkarak, okul sosyal hizmetini şöyle tanımlayabiliriz: Okul sosyal hizmeti, ayırım gözetmeksizin bütün “öğrencilerin eğitimsel potansiyellerinin en üst seviyesine ulaştırılmasını amaçlayan” (Constable, 2009’dan akt. Richard & Sosa, 2014); bu amaca ulaşmaya engel oluşturan her türlü konu ve sorunu kapsamına alan; eğitimsel düzenlemelerde öğrenciye, okul, aile ve topluluk yaşamında destek sağlayan kapsamlı hizmetler bütünü ve çeşitli düzeylerdeki müdahalelerin, ekolojik sistem perspektifi üzerine oturtulduğu ve disiplinler arası ekip çalışmasıyla sunulduğu, bir sosyal hizmet alanıdır.

Buraya kadar anlatılanlar, School Social Work Association Work (SSWA, 2016) tarafından çerçevelendirilen okul sosyal hizmetinin (Tablo:1), örgütsel çerçevedeki insan unsuru ile hizmet alanları ve örnek etkinliklerle ilgilidir. Ancak okul sosyal hizmetini ve kapsamını anlayabilmek için bunlar yeterli değildir.

Okul sosyal hizmetini ve kapsamını tam olarak anlayabilmek için, okul sosyal hizmet uzmanlarının görevleri ve bu görevlerin yerine getirilmesinde üstlenilen çoklu roller hakkında daha ayrıntılı bilgi verilmesi gerekmektedir.

Örgütsel Çerçeve
Etkinlikler

Hizmet Alanları

Örnek

**Bütçe
Tanım ve Felsefe
Olanaklar
Kaynaklar**

- **İnsan**
- YÖNETİCİLER
- DAİRE PERSONELİ
- İŞ ve İŞ GÜCÜ PERSONELİ
- TOPLUM PERSONELİ
- EBEVEYNLER
- PROFESYONEL OKUL DANIŞMANLARI
- OKUL HEMŞİRELERİ
- OKUL PSİKOLOGLARI
- OKUL SOSYAL HİZMET UZMANLARI
- ÖĞRENCİLER
- ÖĞRETMENLER
- **Finansal**
- **Politik**
- YASALAR
- POLİTİKALAR
- KURALLAR

**Personel Yapılanması
Tamamlayıcı Destekler**

**AKADEMİK BAŞARI
BİYOPSİKOSOSYAL
DEĞERLENDİRME
KRİZ YANITI
VAKA YÖNETİMİ
SAĞLIK
BİREYSEL DAVRANIŞ
YÖNETİMİ PLANLARI
RUHSAL SAĞLIK
POLİTİKA VE
PROGRAM
GELİŞTİRME
BAĞLANTI İLGİ
ALANLARI
OKULLA İLİŞKİLİ İLGİ
ALANLARI
HİZMETLERLE İLGİLİ
ÖZEL EĞİTİM
TERAPÖTİK
MÜDAHALE**

DOĞRUDAN HİZMET

- BİYOPSİKOSOSYAL MÜDAHALE
- KRİZ MÜDAHALESİ
- AİLE DANIŞMANLIĞI/DESTEK/ EV/
- OKUL/TOPLUM BAĞLANTISI
- BİREYSEL TERAPİ/DANIŞMANLIK
- MEDİTASYON
- KÜÇÜK GRUP TERAPİSİ/DANIŞMANLIK

DOLAYLI HİZMET

- SAVUNMA
- VAKA YÖNETİMİ
- İŞBİRLİĞİ
- KONSÜLTASYON
- KOLAYLAŞTIRMA
- BURS YAZISI
- EV/OKUL/TOPLUM BAĞLANTISI
- MÜDAHALE PLANI
- GELİŞTİRME
- DİSİPLİNLERARASI TAKIMLAR
- DIŞ AKTÖRLER
- EBEVEYN EĞİTİMİ
- PROBLEM ÇÖZME
- ÖNLEME/SOSYAL BECERİLER EĞİTİMİ
- YÖNLENDİRME
- KADRO GELİŞTİRME
- ÖĞRENCİ ÖĞRENMESİNİ DESTEKLEME
- SİSTEM DESTEĞİ

2.2. Okul Ortamlarında Sosyal Hizmet Uzmanının Görevleri

Okulların temel amacı öğrencileri eğitmektir. Okullarda çalışan sosyal hizmet uzmanları da bu amaca hizmet ederler ve temel amaçları sosyal hizmet sağlamak değil, öğrencilerin okuldaki işlevini yerine getirmesini ve öğrenmesini sağlamak için olanak oluşturmak ve önündeki engelleri kaldırmaktır. Öğrencinin işlevini yerine getirmesine engel olacak bireysel, ailesel, okul ve toplum düzeyinde pek çok sorun olabilir. Bu bağlamda, sosyal hizmet uzmanlarının da, bu sorunlara ve müdahale için benimsenen hedef sisteme göre değişebilen ve çok yönlü rolleri olabilir.

Sosyal hizmet uzmanlarının, çalıştıkları ülkenin, bölgenin, okulun ihtiyaçlarına göre farklılaşan ve bağlam bağımlı olarak değişen rol ve görevleri olsa da, temel bazı görevler ve bu görevlere bağlı olarak roller tanımlanmaktadır.

Özbesler ve Duyan (2009), okul sosyal hizmet uzmanının görevlerini: öğrencinin gereksinimlerini değerlendirme, program planlama ve değerlendirme, direkt hizmet etme, konsültasyon/liyezon, savunuculuk, koordinasyon ve işbirliği, yönetim / organizasyon olmak üzere yedi temel başlık altında sınıflandırmıştır.

Openshaw (2012, 58), okul sosyal hizmet uzmanının görevleriyle ilgili bu sınıflamayı daraltmış gibi görünse de, aslında yukarıdaki başlıkları da içine alan 4 temel görev tanımlamıştır. Bunlar:

- Doğrudan müdahale, konsültasyon ve program geliştirme rollerinden birisini uygulamaya karar vermek için **değerlendirme**
- Bir ekibin üyesi olarak, okul sistemindeki diğer üyelerle **konsültasyon/görüş alış veriş**/birlikte hareket etme.
- Birey, grup ya da ailelerle çalışma yöntemleriyle, çocuk ya da ailelere **Doğrudan müdahale**
- **Program geliştirmeye yardımcıdır.**

SSWAA (2016), okullarda sosyal hizmet servislerinde sağlanan hizmetleri, dolayısıyla okul sosyal hizmet uzmanının görevlerini altı temel başlık altında sınıflamıştır. Bu başlıklar, ilişkili hizmetleri, öğrenci hizmetlerini sağlama, ebeveyn/öğrenci hizmetleri, okul personeli hizmetleri, okul-toplum bağlantısı, bölge hizmetleri hizmetleridir. Bu hizmetlerin kapsamı aşağıda açıklanmıştır.

İlişkili Hizmetler

1. Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) toplantılarına olduğu kadar özel eğitim değerlendirme toplantılarına katılım sağlamak
2. Çocuğun okula uyumunu etkileyen yaşam koşullarından kaynaklanan sorunlarla çalışmak (ev, okul ve topluluk)
3. Engelli bir çocuğun sosyal ya da gelişimsel tarihini hazırlamak
4. Danışmanlık (birey, grup ve/veya aile)
5. Çocuğun, eğitimsel programına uygun olarak etkili bir şekilde öğrenmesi için mümkün olan aile, okul ve topluluk kaynaklarını harekete geçirmek
6. Olumlu davranış müdahalesi stratejilerini geliştirmede yardımcı olmak

Öğrenci Hizmetleri

1. Krize müdahale sağlamak
2. Akademik başarıyı arttırmak için müdahale stratejileri geliştirmek
3. Çatışma çözme ve öfke kontrolüne yardım etmek
4. Uygun sosyal etkileşim becerilerini geliştirmek için çocuğa yardım etmek
5. Kendisini ve başkalarını kabulde çocuğa yardımcı olmak

Ebeveyn/Öğrenci Hizmetleri

1. Çocuğun okula uyumunda ailelerin desteğini kolaylaştırmak için, ailelerle çalışmak
2. Okulun çocuğa daha etkili hizmet vermesini sağlamak için aile stresini hafifletmek
3. Özel gereksinimli öğrenciler için mevcut programları kabulde ailelere yardım etmek

Okul Personeli Hizmetleri

1. Öğrencilerin performans ve davranışlarını etkileyen faktörleri (kültürel, sosyal, ekonomik, ailesel, sağlık, vb.) daha iyi anlamaları için temel bilgileri personele sağlamak
2. Personel için hizmet-içi eğitim programı geliştirmek
3. Davranış yönetimiyle öğretmenlere yardım etmek
4. Personele doğrudan destek sağlamak

Okul-Toplum Bağlantısı Hizmetleri

1. Öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için toplum kaynaklarını koordine etmek ve sağlamak
2. Okul çevresine yardım için, sosyal ve ruh sağlığı kuruluşlarından yeterli desteği almak
3. Öğrencilerin ve ailelerin ihtiyaçlarını karşılamak için topluluk/okul hizmetlerini geliştirmek ve yeni hizmetlerin geliştirilmesi için savunuculuk yapmak
4. Her bir çocuğun ihtiyaçlarına etkin bir şekilde cevap verecek sistemi oluşturma ve geliştirmeye yardım

Bölge Hizmetleri

1. İstisnai çocuklar dahil olmak üzere tüm çocuklar için eğitimsel programların geliştirilmesi ve uygulanmasına yardım
2. Okul terki, okul devamsızlığı, suça yönelme gibi sorunlar için alternatif programlar geliştirme
3. Çocuk istismarı ve ihmalinin belirlenmesi ve raporlanması
4. Özel eğitimle ilgili konular dahil olmak üzere okul kuralları ve politikaları hakkında görüş bildirme

5. Birden fazla kaynak/çözüm gerektiren durumlarda öğrenciler ve aileleri için vaka yönetimi sağlamak

Okul sosyal hizmet uzmanının yukarıda sınıflandırılan hizmetleri sağlamak için yerine getirdiği görevler, farklı rollerin bazen ayrı ayrı, bazen birlikte uygulanmasını gerektirir. Bu rollerin, okul sosyal hizmet servislerinde yerine getirilen hizmetlerle birlikte ele alınması; verilecek hizmete uygun rollerin neler olduğunun daha kolay anlaşılmasını, hizmet-rol ilişkisinin kurulmasını sağlayacaktır.

2.2.1. Okul Ortamlarında Sosyal Hizmet Uzmanının Rollerini

Okul sosyal hizmet servislerinin unsurlarını oluşturan hizmetler, SSWAA (2016) tarafından, doğrudan hizmetler ve dolaylı hizmetler olarak ikiye ayrılmış ve detaylandırılmıştır (Tablo 2). Bu tabloda ayrıca okul ortamlarında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının üstlendiği roller de belirtilmiştir.

Okul Sosyal Hizmetinin Unsurları

Doğrudan Hizmetler	Dolaylı Hizmetler
<p>Risk altındaki öğrencilerin endişelerini acil olarak gidermek için doğrudan müdahale</p> <p>Amaç Önleme, Müdahale, Kriz müdahalesi</p> <ul style="list-style-type: none">• Stresle Başa Çıkma• Aile Sorunları<ul style="list-style-type: none">* Boşanma* Aile içi Şiddet* Mali*Ebeveynlik• Keder/ Kayıp Sorunları• Tıbbi Sorunlar• Ruh Sağlığı Sorunları• Anne-Baba Eğitimi• Fiziksel / Eğitim İhmali• Fiziksel / Cinsel / Duygusal Taciz• Gebelik• Psikiyatrik Sorunlar• İlişki Endişeleri• Okulla İlgili Endişeler<ul style="list-style-type: none">* Devamsızlık ve Okuldan Kaçma* Akademik Başarı	<p>Risk altındaki öğrencilerin endişelerini gidermek için okul, toplum ve kurum personeli ile çalışma</p> <p>Amaç Önleme, Müdahale, Toplum / Kurum geliştirme</p> <ul style="list-style-type: none">• Toplum İşbirliği• Toplum Desteği• Disiplinlerarası Takım Problem Çözme• Müdahale Planı Geliştirme• Politika ve Bütünleyici Program Geliştirme• Halkla ilişkiler• Araştırma ve Yayıcılık• Okul Gelişimi Planlama• Okul Sosyal Hizmet Uzmanının Mesleki Gelişimi• Özel Eğitim<ul style="list-style-type: none">*Durum Yönetimi* Konsültasyon*Süreç Koordinasyonu*İlgili Hizmetler<ul style="list-style-type: none">- Biyopsikososyal Değerlendirme- Danışmanlık (grup, bireysel ve / veya aile)- Fonksiyonel Davranış Değerlendirmeleri-Çocuğun eğitim programında mümkün olduğunca etkili bir şekilde öğrenmesinin

<ul style="list-style-type: none"> *Zorbalık * Bırakma Önleme * Taciz *Hatalı Davranış *Okuldan Kaçma *Özel Eğitim *Geç Kalma *Başarısızlık • Cinsellik Sorunları • Madde Bağımlılığı 	<p>sağlanabilmesi için aile, okul ve toplum kaynaklarının harekete geçirilmesi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pozitif Davranış Müdahale Planları - Sosyal Gelişimsel Geçmişler -Çocuğun yaşamında onun okul içindeki durumunu etkileyen problemler ile çalışma • Eğitimciler için Personel Geliştirme • Öğretmen/ Yönetici Konsültasyonu
<p>Okul Sosyal Hizmet Uzmanının Rolü Biyopsikososyal Değerlendirme Kriz Müdahale Aile Danışmanlığı Ev/ Okul/ Toplumla Bağlantı Bireysel Terapi / Danışmanlık Arabuluculuk Küçük Grup Terapisi / Danışmanlık</p>	<p>Okul Sosyal Hizmet Uzmanının Rolü Savunuculuk; Durum Yönetimi; İşbirliği; Konsültasyon; Koordinasyon; Kolaylaştırma Hibe yazımı; Multidisipliner Takımlar; Dış Kaynaklı Ajans Bağlantısı; Anne-Baba Eğitimi; Önleme; Tavsiye; Öğrenci Öğrenimi Desteği; Ev/ Okul/ Toplumla Bağlantı;</p>

Doğrudan Hizmetler, risk altındaki öğrencilerin acil ihtiyaçlarını karşılamak için doğrudan öğrencilere ve ailelerine yapılan müdahaleleri içeren hizmetlerdir. Bu hizmetlerin amacı önleme, müdahale ve kriz müdahalesidir.

Aile içi şiddet, ekonomik sorunlar, boşanma gibi ailevi sorunlar, yas durumları, ihmal ve istismar, tıbbi ve ruh sağlığı sorunları, okuldan kaçma, akran zorbalığı, akademik başarısızlık, madde bağımlılığı gibi konu ve sorunlar, doğrudan hizmetleri gerekli kılan durumlardır.

Okul sosyal hizmet uzmanları, öğrencilere ve ailelerine doğrudan müdahaleyi içeren hizmetlerde, biyopsikososyal değerlendirmeci, kriz müdahalecisi, aile danışmanı, bağlantı kurucu(ev-okul-toplum), bireysel danışman, arabuluculuk, küçük grup danışmanlığı rollerini üstlenir.

Okul sosyal hizmet uzmanları, doğrudan hizmetlerin *önleme amacına* uygun olarak, duygusal ve davranışsal sorunları olan öğrencilere yardım edebilir. Bu yardım, öğrencilere kendi davranışlarını yönetmeyi öğretmek; ebeveynlere ve öğretmenlere de

bir çocuğun duygusal ve davranışsal problemleri ile baş etmeyi ve yönetmeyi öğretmek olabilir (Openshaw, 2016: 23). Bu çalışmalar danışmanlık rolünün üstlenilmesini ve birey, grup, ailelerle çalışma becerilerini gerektirmektedir. Okul sosyal hizmet uzmanları, ev ziyaretleri yaparak hazırladıkları sosyal inceleme raporları ile muhtaç çocuklar ve ailelerine de yardım edilmesini sağlar. Bunun için ev-okul-toplum bağlantısını kurarak, bağlantı kurucu rolünü üstlenir.

Okul sosyal hizmet uzmanı doğrudan hizmetlerin *müdahale amacına* yönelik olarak, okuldan kaçma, okul devamsızlığı, madde bağımlılığı, akademik başarısızlık, aile-içi şiddet gibi sorunlara müdahale eder ve öğrencilerin gereksinimlerini değerlendirir. Bunun için çok disiplinli değerlendirmenin parçası olarak biyo-psikososyal değerlendirmeci rolünü üstlenir. Akran zorbalığı, öğrenciler arasındaki sorunlardan kaynaklanan aileler arası ve aile içi sorunlarda, arabulucu rollerini üstlenir. Okul sosyal hizmet uzmanları ayrıca öğrencilere doğrudan tedavi sağlar. Böylece bireyle, aileyle, küçük grupla çalışma becerilerini içeren danışmanlık/terapist rolünü üstlenir.

Bazı okullardaki sosyal hizmet uzmanları, tüm okulu ilgilendiren kriz durumlarına (Dupper, 2003:8) ve ciddi ruhsal sorunlara yardım etmek için *kriz müdahalesi* ekibinin bir parçası olarak çalışır. Okul kriz ekibinin üyeleri bir psikolog, sosyal hizmet uzmanı, okul hemşiresi ve bazen bir okul polis memurunu kapsamaktadır. Bu kriz müdahale ekibinin amacı intihar tehditleri, şiddet, istismar, ciddi davranış problemleri, öğrenciler veya öğretmenlerin ölümleri ve diğer okul kriz durumlarına müdahale etmektir. Sosyal hizmet uzmanlarından desteğe genellikle bir kriz süresince ve sonradan yas danışmanlığı ve bilgilendirme veya etkilenen aileleri dışarıdan bir kuruma yönlendirme ile yardım etmek için ihtiyaç duyulur (Openshaw, 2016: 28).

Okul sosyal hizmet servislerinin diğer unsuru dolaylı hizmetlerdir. *Dolaylı hizmetler*, risk altındaki öğrenci ihtiyaçlarını karşılamak için, okul, toplum ve bağlı bulunan kurum personeli ile yapılan çalışmalarını kapsar. Bu çalışmaların amacı, önleme, müdahale ve toplum/örgütsel müdahaledir.

Toplumla işbirliği, toplum desteğinin sağlanması, program ve müdahale planı geliştirme, disiplinlerarası ekiple problem çözme, özel eğitim hizmetleri kapsamında vaka yönetimi, konsültasyon, süreç koordinasyonu, biyo-psikososyal değerlendirme, çocuğun yaşamındaki onun okul içindeki durumunu etkileyen problemlerle çalışma, eğitimciler için geliştirme faaliyetleri gibi çalışmalar, dolaylı hizmetler kapsamındadır.

Okul sosyal hizmet uzmanı, dolaylı hizmetler kapsamına giren çalışmalarını gerçekleştirirken, savunuculuk, vaka yöneticisi, konsültan, bağlantı kurucu (ev-okul-toplum arasında), koordinasyon ve işbirliği sağlayıcısı, tavsiye veren, önleyici, destekleyen, eğitimci, kolaylaştırıcı, ekip üyesi rollerini üstlenir.

Sonuç olarak okul ortamlarında çalışan sosyal hizmet uzmanları tarafından sağlanan hizmetler ve bu hizmet bağlantılı olarak üstlenilen roller, öğrenci, okul, okul bölgesi, ülkenin öne çıkan sorunları ve ihtiyaçları ve politikalarına göre bazı farklılıklar gösterebilmektedir. Ancak, Altshuler ve Reid Webb'in (2009) belirttiği

gibi, sosyal hizmet uzmanları, genel olarak öğrencilerin akademik başarısını destekleyerek sistemik değişimi kolaylaştırmaya odaklanmaktadır.

Bununla birlikte, okul temelli sosyal hizmet uygulamasının ilk başladığı ABD’de dahi, halen okul sosyal hizmet uzmanlarının rolleriyle ilgili sorunların devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu sorunlardan bazıları: okul sosyal hizmeti belirsiz, bağlam bağımlı ve sürekli değişmeye devam ettiği için okul sosyal hizmet uzmanlarının uygulama rollerinin de belirsiz olması ve hala görevlerinin yeniden tanımlanmaya ihtiyaç duyulması; okul sosyal hizmet uzmanlarının, okul psikoloğu ve okul danışmanın üst üste binen ve ayrılan rollerinin anlaşılması ve ayrışması ihtiyacı; okul yöneticilerinin okul hizmet uzmanlarının ne yaptığını bilmediği; okul sosyal hizmet uzmanlarının eğitimlerinin yeterliliği; sosyal hizmet okullarının müfredatının okullarda yaşanan sorunlara özgü yeniden düzenlenmesi gerekliliği tartışmalarıdır (Richard ve Sosa, 2014; Corbin, 2005; Agresta 2004; Altshuler & Webb, 2009; Cosner ve O’Connor, 2010).

Bu Bölümde Özetle Ne Öğrendik?

Bu bölümde, okul sosyal hizmetinin amacı, ele aldığı konu ve sorunlar, bu konu ve sorunları çözümlerken hangi bakış açısını benimsediği, okul sosyal hizmet uzmanlarının rol ve görevleri ve bu rol ve görevleri yerine getirirken nasıl çalıştıkları ve hangi düzeylerde müdahalelerde buldukları açıklığa kavuşturularak, okul sosyal hizmeti tanımlanmıştır.

Bölüm Soruları

- 1) Aşağıdakilerden hangisi okul sosyal hizmetinin amacının doğru ifadesidir?
- Ayrım gözetmeksizin bütün “öğrencilerin eğitimsel potansiyellerinin en üst seviyesine ulaştırılması”.
 - Yoksul öğrencilere burs sağlanması
 - Engelli öğrencilerin eğitimsel potansiyellerinin en üst seviyesine ulaştırılması
 - Okul ortamının öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesi
 - Okul şiddetinin engellenmesi
- 2) Aşağıdakilerden hangisi okul sosyal hizmetinin kapsamının en doğru ifadesidir?
- Yoksul öğrencilerin eğitim sorunları
 - Okuldan terki, okuldan kaçma ve okul başarısızlığı
 - Korunma ihtiyacı olan öğrenciler
 - Okul iklimi
 - Öğrencilerin eğitimsel potansiyellerinin en üst seviyesine ulaşmasına engel olan her türlü konu ve sorun
- 3) Okul sosyal hizmetinde, hizmet sunumu ve müdahaleler hangi mesleki bakış açısı üzerine temellenir?
- Ekolojik sistem bakış açısı
 - Medikal bakış açısı
 - Sosyal bakış açısı
 - Ahlaki bakış açısı
 - İnsancıl bakış açısı
- 4) Aşağıdaki sorunlardan hangisi okul sosyal hizmeti ile sağlanan doğrudan hizmetler kapsamında değildir?
- Okuldan kaçma
 - Akran zorbalığı
 - Aile içi şiddet
 - Madde bağımlılığı
 - Eğitmciler için geliştirme faaliyetleri

5) Aşağıdakilerden hangisi okul sosyal hizmeti ile sağlanan dolaylı hizmetler kapsamına girmemektedir?

- a) Toplumla işbirliği
- b) Program ve müdahale planı geliştirme
- c) Ekonomik sorunlar
- d) Disiplinler arası ekiple problem çözme
- e) Özel eğitim hizmetleri kapsamında vaka yönetimi, konsültasyon, süreç koordinasyonu

6) Okul sosyal hizmet uzmanları dolaylı hizmetler kapsamına giren çalışmaları gerçekleştirirken aşağıdaki rollerden hangilerini üstlenmektedir?

- a) Savunuculuk
- b) Vaka yöneticisi
- c) Konsültan
- d) Bağlantı kurucu (ev-okul-toplum arasında), koordinasyon ve işbirliği sağlayıcısı
- e) Hepsi

7) Okul sosyal hizmet uzmanları, öğrencilere ve ailelerine doğrudan müdahaleyi içeren hizmetlerde aşağıdaki rollerden hangilerini üstlenmektedir?

- a) Kriz müdahalecisi
- b) Aile danışmanı
- c) Bireysel danışman
- d) Arabuluculuk
- e) Hepsi

8) Aşağıdakilerden hangisi doğrudan hizmetlerin amacını en doğru ifade etmektedir?

- a) Önleme
- b) Müdahale
- c) Önleme, müdahale
- d) Önleme, müdahale, kriz müdahalesi
- e) Önleme, kriz müdahalesi

9) Aşağıdakilerden hangisi dolaylı hizmetlerin amacını en doğru ifade etmektedir?

- a) Önleme, müdahale, toplum-kurum geliştirme
- b) Önleme, toplum-kurum geliştirme
- c) Müdahale, toplum-kurum geliştirme
- d) Önleme, müdahale
- e) Müdahale

10) Aşağıdakilerden hangisi okul sosyal hizmet uzmanının bölge hizmetleri kapsamına giren görevlerindendir?

- a) Çocuk istismarı ve ihmalinin belirlenmesi ve raporlanması
- b) Öğrencilerin ve ailelerin ihtiyaçlarını karşılamak için topluluk/okul hizmetlerini geliştirmek ve yeni hizmetlerin geliştirilmesi için savunuculuk yapmak
- c) Çocuğun okula uyumunda ailelerin desteğini kolaylaştırmak için, ailelerle çalışmak
- d) Engelli bir çocuğun sosyal ya da gelişimsel tarihini hazırlamak
- e) Krize müdahale sağlamak

Cevaplar

1-a, 2- e, 3- a, 4- e, 5- c, 6- e, 7-e, 8-d, 9-a, 10-a

Kaynakça

- Agresta, J. (2004). Professional Role Perceptions of School Social Workers, Psychologists, and Counselors. *Children & Schools*, 26 (3), 151-163.
- Alvarez, M. E., Bye, L., Bryant, R. & Mumm, A. M. (2013). School Social Workers and Educational Outcomes. *Children & Schools*, Vol. 35, No. 4, October 2013.
- Altshuler, S.J., Reid Webb, J. (2009). School Social Work: Increasing the Legitimacy of the Profession. *Children & School*, 31(4), 207-218.
- Canfield, J. P. (2014). Examining Perceived Barriers and Facilitators to School Social Work Practice with Homeless Children. *Children & Schools*, 36 (3).
- Corbin, J. N. (2005). Increasing Opportunities for School Social Work Practice Resulting from Comprehensive School Reform. *Children & Schools*, 27 (4), 239-246.
- Cosner, B. S. ve O'Connor, S. 2010. Educating Today's School Social Workers: Are School Social Work Courses Responding to the Changing Context? *Children & Schools*, 32 (4), 237-249.
- Day, A. G., Somers, C. S., Darden, J. ve Yoon, J. (2015). Using Cross-system Communication to Promote Educational Well-being of Foster Children: Recommendations for a National Research. *Children & Schools*, 37 (1), 54-62.
- Dube, S. R. & Orpinas, P. (2009). Understanding excessive school absenteeism as school refusal behavior. *Children & Schools*, 31, 87-95.
- Dupper, D. R. (2003). *School Social Work, Skills and Interventions for Effective Practice*. USA: John Wiley & Sons.
- Dupper, D. R., Forrest-Bank, S. ve Lowry-Carusillo, A. (2015). Experiences of Religious Minorities in Public School Settings: Findings from Focus Groups Involving Muslim, Jewish, Catholic, and Unitarian Universalist Youths. *Children & Schools*, 37 (1), 37-45.
- Duyan, V., Duyan Çamur, G., Gökçearsan Çifçi, E., Sevin, Ç., Erbay, E. ve İkizoğlu, M. (2008). Lisede okuyan öğrencilerin yalnızlık durumlarına etki eden değişkenlerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 33, 28-41.

Flaherty, C. W., Sutphen, R. D. ve Ely, G. E. (2012). Examining substance abuse in truant youths and their caregivers: implications for truancy intervention. *Children & Schools*, 34 (4), 2012-211.

Greenberg, J. P. (2013). Determinants of After-School Programming for School-Age Immigrant Children. *Children & Schools*, 35 (2), 101-111.

McCormick, A., Schmidt, K. ve Clifton, E. (2015). Gay–Straight Alliances: Understanding Their Impact on the Academic and Social Experiences of Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Questioning High School Students. *Children & Schools*, 37 (2), 71-77.

Openshaw, L. (2008). *Social Work in Schools Principles and Practice*. New York: The Guilford Press.

Özbesler, C. ve Duyan, V. (2009). Okul Ortamlarında Sosyal Hizmet, *Eğitim ve Bilim*, Cilt 34, Sayı 154.

Ritter, A.J., Vakalahi, H.F.O. & Kiernan-Stern. (2009). *101 Careers in Social Work*. New York: Springer Publishing Company.

Richard, L. A. ve Sosa, L. V. (2014). School Social Work in Louisiana: A Model of Practice. *Children & Schools*, 36 (4), 211-220.

Sabatino, C. A. (2009). School Social Work Consultation Models and Response to Intervention: A Perfect Match. *Children & Schools*, 31 (4), 197-206.

School Social Work Association of America (2016), <http://www.sswaa.org/?page=1>. (Erişim tarihi: 22.02.2016).